

**Budapest Főváros IV. kerület
Újpest Önkormányzatának**

Ifjúsági Konceptiója

- tervezet -

2011

1. Bevezetés

1/1. Újpest a településhálózatban, főbb jellemzők

Újpest a főváros északi kapuja, IV. kerülete. Istvántelek, Káposztásmegyer, Megyer, Népsziget, Székesdülő és Újpest városrészekből áll.

A Duna bal partján kialakult önálló földrajzi egység újkori története az 1830-as években indult. Gróf Károlyi István adta bérbe pusztájából a területet szőlőművelőknek. Hamarosan hegyközség alakult ki, majd az iparosok, kereskedők betelepülésével 1840-ben már önálló községi szervezet működött. Földrajzi környezete, kedvező adottságai, Pest közelsége, jó közlekedési lehetőségei következtében Újpest kezdetektől alkalmas volt ipartelepítésre. Tímárok, asztalosok telepedtek le. Bőr-, textil- és bútortiparjának fejlődése a település egészére kihatott.

Az 1870-es évek végére az ország legnagyobb lélekszámú nagyközsége lett. Alig 30 év múltán, 1907-ben városi rangra emelték. Első polgármestere a lokálpatrióta dr. Ugró Gyula lett. Ekkor már rendelkezett kikötővel, a városalapító Károlyi család segítségével önálló kórházzal, postahivatallal is. A város gyors gazdasági, urbanisztikus és kommunális fejlődésnek indult. Tűzoltólaktanya, vágóhid épül, a kövezett utakat éjjel villannyal világítják meg. A városban vezetékves víz van és kiépítik a szennyvíz csatorna hálózatot is. De van rendőrsége, bírósága, színháza is. Tovább növekedik az iparosodás a bőrgyártás, az asztalosipari és az elektromos gépgyártás, mellyel több ezer munkást foglalkoztatnak. Ebben az időben alapították az Izzót -a későbbi Tungramot-, a Chinoint, és a Magyar Pamutipari Rt-t is. 1910-ben a város hazai viszonylatban az ipari termelésben a negyedik helyen áll.

Az I. Világháború itt is érezteti hatását. Bár az ipar nagy részének további fellendülést hoz, de sok ezer újpesti polgár kénytelen bevonulni és harcolni.

A város történetének jelentős állomása 1929. Ekkor nyerte el a megye jogú város címet. Járásbírósága, villamos erőműve, takarékpénztára, sport létesítményei, oktatási intézményei, zeneiskolája, számos bejegyzett egyesülete és kereskedelmi egysége, 38 ipari vállalata van, amelyek közül sok országos jelentőségű, (Wolfner Bőrgyárak, Chinoin, Egyesült Izzó).

Nem feledkeztek meg a perifériára szorultakról, a fogyatékosokról sem. Fenntartottak gyermekkórházat, vakok otthonát, szegényházat, szociális konyhát. A II. Világháború azonban megállította a fejlődést. A háborús pusztítás és a veszteség mellett 1945-ben árvíz is sújtotta a várost. Az 1940-es évek végére itt is megtörténtek az államosítások, s mint máshol, itt sem volt problémamentes a kialakult helyzet.

Az 1950-es év nagy fordulatot hozott a város életében. A főváros közigazgatásához csatolták és ezzel megszűnt önállósága, városrészé vált. Fejlődése, sorsa Budapest fejlesztésén belül történt. Megtartották gyárvárosi jellegét. Fejlesztették iparát, de átalakították a városkép arculatát is. Lakótelepek jöttek létre a régi temetők, szűk utcák és a földszintes házak helyén. Ezzel ugyan egységesebb körülményeket biztosítottak az élethez, de uniformizálták a városrészt, nagy részben kicserélődött a lakosság.

1983-ban kezdetét vette Újpesten belül egy új városrész kialakítása, Káposztásmegyeré.

A városrészt az 1983 és 1990 között házgyári előre gyártott vasbeton elemekből ("panelekből") épült Káposztásmegyeri lakótelep, és a 2000-es években létesült Homoktövis lakópark alkotja, továbbá a lakópark szomszédságában található, folyamatosan fejlődő észak-pesti ipari park is ide tartozik.

Ma Újpest több mint 98 000 állampolgárnak otthont nyújtó kerület (98 308 fő). Az ifjúság aránya az összlakossághoz képest 33 %, azaz 32 362 fő. Ezen belül

- a 0 - 14 évesek száma: 13 511 fő,
- a 15 - 18 évesek száma: 3 965 fő,
- a 19 - 29 évesek száma: 14 886 fő.

Egészségügyi alapellátásban a gyermek lakosságot 5 telephelyen 22 gyermekorvos látja el. A gyermekek ügyeleti és sürgősségi ellátását az International Ambulance Service Kft. végzi. A gyermekfogászati ellátás biztosított.

A Szociális és Egészségügyi Intézményhez tartozik még a Védőnői Szolgálat, a Gyermekjóléti Központ, Családsegítő Szolgálat és Gyermekek Átmeneti Otthona.

Bölcsődei ellátásban 750 újpesti gyermek részesül az önkormányzat által fenntartott 9 bölcsődében.

Óvodai nevelésben 18 önkormányzati intézményben, 21 telephelyen 3 082 újpesti gyermek részesül, - összlétszám 3 238 - valamint 8 egyéb fenntartású (egyház, alapítvány, magán) óvoda is működik a kerületben.

Újpest Önkormányzata az alap-és középfokú oktatást 5 939 újpesti tanulónak biztosítja - összlétszám 7 833 -, 17 intézmény fenntartásával. Működik alapfokú művészetoktatási intézmény, Nevelési Tanácsadó és Pedagógiai Szolgáltató Központ is.

Kerületünkben található még a Fővárosi Önkormányzat fenntartásában működő 4 középiskola, továbbá 2 egyházi és 2 alapítványi közoktatási intézmény.

Újpest egyetemmel is büszkélkedhet, hiszen itt kapott helyet a Károli Gáspár Református Egyetem Állam-és Jogtudományi Kara.

Újpest közművelődési, kulturális életét az Ady Endre Művelődési Központ, a Karinthy Frigyes Általános Művelődési Központ, az Újpesti Gyermekek és Ifjúsági Ház, az Újpest Galéria, a Helytörténeti Gyűjtemény, valamint az Újpest Színház színesíti.

Újpest sportéletében meghatározó az 1885-ben alakult Újpesti Torna Egylet. Önkormányzatunk Újpest lakosságának sportolási lehetőségeit a Halassy Olivér Sportközpont, a Tábor utcai és a Blaha utcai sportlétesítmények működtetésével segíti elő. Kerületünkben működik a Budapesti Koriközpont is.

Újpesten több száz civil szervezet működik. Tevékenységük rendkívül változatos: oktatási, ifjúsági, a sport, bűnmegelőzési, prevenciós, környezetvédelemi, városvédő, kulturális, szabadidős szervezetek szerepvállalásukkal fontos feladatot látnak el a közösség életében.

2. Előzmények

2/1. Önkormányzati gyermek és ifjúsági feladatellátás

Újpest Önkormányzata 1996-ban létrehozta a Polgármesteri Hivatal Gyermek- és Ifjúsági Irodáját, 2 fő köztisztviselővel. Az iroda a Szervezeti és Működési Szabályzatban rögzítettek szerint látja el a helyi ifjúsági feladatokat. 2010. december 10-től a sportfeladatokkal együtt, a feladatellátás az Emberi Erőforrás Főosztályon belül, a Gyermek, Ifjúsági és Sport Osztályon működik.

- Az Önkormányzat a kiemelkedő tanulmányi teljesítményt nyújtó újpesti fiatalok támogatására **Újpest Diákösztöndíjat** alapított. A Diákösztöndíjat a Képviselő-testület 1997 óta több száz újpesti fiatalnak adományozta, méltó elismeréseként a kiváló teljesítménynek, segítve ezáltal a tanulmányok folytatását. 2008-tól az Ugró Gyula Tanulmányi Diákösztöndíj mellett, a sport és a művészeti tevékenység támogatására jött létre a Bene Ferenc Sport Diákösztöndíj és a Szőnyi István Művészeti Diákösztöndíj.
- **A Bursa Hungarica Felsőoktatási Önkormányzati Ösztöndíjrendszerhez** történő csatlakozással közel egy évtizede Újpest támogatásban részesíti az arra rászoruló egyetemi / főiskolai hallgatókat.
- Minden évben elismerésben részesülnek a kiváló tanulmányi, sport és diákközösségi munkát végző tanulók (**Újpest Kiváló Tanulója, Újpest Kiváló Diáksportolója és Kiváló Diákközösségi Munkáért díjak adományozása**).
- Jelentős anyagi támogatást nyújtott / nyújt az Önkormányzat az **erdei iskoláknak** és az intézményeknek, civil szervezeteknek a **nyári táborok** megszervezéséhez, valamint a **civil szervezetek működéséhez**.
- Önkormányzatunk évente több mint 100 rászoruló gyereknek nyújt **ingyenesen táborozási lehetőséget**.
- Az iskolák életében meghatározó szerepe van a diákönkormányzatoknak. Abban, hogy a **diákönkormányzatok** megfelelően működjenek nagy jelentősége van a jogi környezetnek, a jogi szabályozás ismeretének. Ezért szervezünk évről évre újabb **képzéseket, előadásokat** a diákvezetőknek, és a diákönkormányzati munkát segítő pedagógusoknak.
- Minden tanévben **támogatásban** részesülnek az Újpesten lévő **iskolák diákönkormányzatai**. A pénzügyi támogatás kizárólag diákönkormányzati célokra használható fel, tanév végi elszámolási kötelezettséggel. A támogatás diákrendezvények, diákönkormányzati táborok megvalósításához, és a diákönkormányzat működéséhez szükséges eszközök megvásárlásához nyújt segítséget, valamint több közösségben az iskolarádió, illetve az iskolaújság működtetését, fejlesztését szolgálta.

- Újpest Önkormányzata a **kerületi diákszerveződés, az Újpesti Diákszövetség (ÚDSZ)** működését megalakulása óta segíti. Az ÚDSZ folyamatosan működik, különféle kerületi szintű programok szervezésével színesíti az újpesti diákéletet.
- 1996-ban az **iskolai gyermekvédelmi munka hatékonyságának növelésére függetlenített gyermekvédelmi státust** biztosított az önkormányzat azoknak az iskoláknak, ahol a legtöbb hátrányos helyzetű gyermek volt. Ma már teljes körűen, a nevelési-oktatási intézményekhez kapcsolódva működik a rendszer.
- Az **egészséges életmódra nevelés, a sport támogatása kiemelkedő** fontosságú az Önkormányzatnál. A szabadidősport és diáksport rendezvények mellett, a nevelési-oktatási intézmények részére az ingyenes úszásoktatást is biztosítja az Önkormányzat. A sportszervezetek támogatására évek óta pályázati rendszert működtet.
- Az ifjúság művelődési és kulturális tevékenységének támogatását is biztosítandó **közművelődési intézményeket** tart fenn (Újpesti Gyermek és Ifjúsági Ház, Ady Endre Művelődési Központ, Karinthy Frigyes Általános Művelődési Központ).
- Anyagi segítséget nyújt a **fiatal házásoknak az első lakás megvásárlásához, fecskeház** programmal pedig lehetőséget biztosít a fiataloknak az önálló életkezdesre és esélyt a saját lakás megvásárlására.

2/2. Kerületi drog-prevenációs program

1998-ban az Önkormányzathoz eljutó információk, majd a felmérés eredménye világított rá arra, hogy a drogfogyasztás terjedésének problémájával önkormányzati szinten is foglalkozni kell, cselekvésre volt szükség. Ezért **Újpest Önkormányzata – az elsők között** - kerületi szintű több szakterületet átfogó **drog-prevenációs programot** indított.

A tények pontosabb megismerésére 1998-ban és 2000-ben az általános iskolák 7-8. osztályosai és a középiskolások körében anonim **kérdőíves felmérésre** került sor. A 12-18 éves korosztály szenvedélyszer ismeretére és használatára vonatkozó felmérések adatai alapján készült elemzések alátámasztották a megelőző munka kerületi szintű elindításának, majd folytatásának szükségességét, és alapját jelentették az önkormányzati drog-prevenációs program tervezésének, megvalósításának. A felmérésekre 2002-ben és 2008-ban ismét sor került.

A program 1998-ban széles helyi társadalmi összefogás mentén indult el, együttműködve drog-prevenációs szakértőkkel, a IV. kerületi Rendőrkapitánysággal, az Újpesti Nevelési Tanácsadóval, kerületi intézményekkel, civil szervezetekkel. A program célja elsődlegesen a fiatal korosztály megóvása érdekében a helyi társadalom érzékenységének a fokozása a drogprobléma iránt, és a tényszerű információk átadása mellett azoknak a képességeknek a fejlesztése, melyek segítik a jövőjüket érintő helyes döntések meghozatalában.

A program elsődleges célcsoportja általános- és középiskolás diákok (12-18 éves korcsoport), szinterei az iskola, család, szabadidős helyek; megvalósításába bekapcsolódtak a pedagógusok, diákok és a szülők is.

A komplex drog-prevenációs program **1998-tól kezdődően folyamatosan működik**. 2004-től az újpesti Kábítószerügyi Egyeztető Fórum feladata a drogprobléma kezelésének fókuszban tartása, a kábítószer-fogyasztás visszaszorítására irányuló kerületi összehangolt munka megteremtése.

A Kábítószerügyi Egyeztető Fórum (KEF) szakmai közreműködésével elkészült, **Stratégia a kábítószer-probléma helyi kezelésére című dokumentumot** a Képviselő-testület (197/2007.(VI.21.) önkö.sz.hat.) elfogadta, megvalósítása folyamatos.

A program részei:

- Pedagógusoknak szervezett felkészítő tréningek
- Kortárssegítő képzések általános és középiskolás diákoknak
- Drog-prevenációs plakát-pályázat általános és középiskoláknak, óriásplakátok, vándorkiállítás.
- Önkormányzati pályázati támogatás a középiskolai drog-prevenációs programok kidolgozására és megvalósítására.
- Szülőknek szervezett tájékoztató fórumok, információs kiadványok
- Kronodrog drog-prevenációs program a kerület középiskoláiban
- Éjszakai Asztaltenisz Program működésének támogatása
- Kábítószerügyi Egyeztető Fórum működtetése

3. Ifjúsági koncepció szükségessége

Az 1990. évi LXV. törvény a helyi önkormányzatokról, az **önként vállalható önkormányzati feladatok** között nevesíti a gyermek és ifjúsági feladatokat. A törvény 8. § (2) bekezdése szerint a települési önkormányzat maga határozza meg – a lakosság igényei alapján, anyagi lehetőségeitől függően -, mely feladatokat milyen mértékben és módon lát el. A gyermek és ifjúsági feladatok önkormányzati ellátása, felvállalása nagyban függ a fiatal generációért felelősséget érző önkormányzatok szerepvállalásától és anyagi lehetőségétől.

Újpest Önkormányzata az egyre csökkenő anyagi források mellett is mindvégig fontos feladatának tartotta az ifjúság által igénybe vehető szolgáltatások működtetését, a fiatalok hasznos szabadidő eltöltési lehetőségeinek, a diák- és szabadidősport biztosítását, tanulmányaik, lakhatásuk, programjaik, diákönkormányzataik támogatását, és az irányukban végzett egészség-megőrzési, drog-prevenációs munkát.

A körülöttünk zajló értékrendi - és szemléletbeli változások a fiatal korosztály problémáit is generálják, megnövelve ezzel a felnőtt társadalom feladatait és felelősségvállalását.

A jelenlegi gazdasági és társadalmi környezetben egyre nagyobb szerep hárul a családokra, helyi közösségekre, civil szerveződésekre, önkormányzatokra.

Szükséges a fiatal generáció sajátosságainak, közösségi kapcsolatainak, értékrendjének, életmódjának, problémáinak a megismerése, az általánosan tapasztalható problémák megoldása során elsősorban a megelőzésre, és a szemléletformálásra kell helyezni a hangsúlyt. A fiatalokra mint erőforrásokra kell tekinteni, nemcsak a problémáikat kell megoldani, hanem helyzetbe kell hozni őket.

Az önkormányzati feladatok között az ifjúságról való gondoskodás, az ifjúság támogatása továbbra is prioritást jelent Újpest életében.

A hosszú évek óta folyamatosan fenntartott önkormányzati ifjúsági munka folytatása megkérdőjelezhetetlen, ennek az önkormányzati támogatásnak, felelősségvállalásnak, és elköteleződésnek ad teret a jelenlegi Ifjúsági Konceptió.

A közel másfél évtizedes helyi önkormányzati ifjúsági munka tapasztalatai, továbbá számos kutatás, helyzetelemzés indokolja a helyi ifjúsági munka rendszerbe foglalását, mindezt szoros együttműködésben kell végeznünk - a kerületi intézményrendszer adta lehetőségekkel élve - a civil társadalom szereplőivel, és a fiatal generáció képviselőivel, meghatározva a közép- és rövidtávú feladatokat, valamint évről évre az éves cselekvési tervet.

Az Ifjúsági Konceptió és cselekvési terv a rendelkezésre álló forrásokat, kapacitásokat kívánja aktivizálni, valamint bővíteni annak érdekében, hogy az újpesti fiatalok mindennapjait, majd felnőtté válásukat segítse, újpesti kötődésüket erősítse.

Az Ifjúsági Konceptió kapcsolódik a Stratégia a kábítószer-probléma helyi kezelésére, a Települési Közoktatási Esélyegyenlőségi Program, a Sportkonceptió, a Közoktatási Intézkedési Terv, és a Bűnmegelőzési Közbiztonsági Stratégia című önkormányzati dokumentumokhoz.

az Ifjúsági Konceptió alapelvei:

- esélyegyenlőség
- partnerség, együttműködés, közös cselekvés
- fenntarthatóság
- proaktív szemlélet

eszközei:

- Önkormányzati döntések
- Önkormányzat, helyi intézmények, egyházi és civil szervezetek együttműködése

színterei:

- Újpesti közoktatási, művelődési intézmények
- Családok
- Alternatív szabadidős helyek
- Egyházi és civil szervezetek
- Helyi média
- Gyermekvédelem intézményrendszere
- Kockázati csoportok

4. Az Ifjúsági Konceptió rövid távú céljai

- A fiatalok önszerveződő közösségeinek, kezdeményezéseinek támogatása.
- Az ifjúsági korosztály bevonása, aktív közreműködésének igénybevétele a nekik szóló programok előkészítésébe, szervezésébe.
- Újpesti Diáklap elindításának támogatása az Újpesti Diákszövetség gondozásában, internetes felület biztosítása a lap megjelenéséhez.
- Nemzetközi diákcsere támogatása.
- Kárpát-medencei magyar - magyar diákcsere támogatása.
- A fiatalok ingyenes sportolási lehetőségeinek bővítése.
- Az egészségtudatos életforma, és a szenvedélybetegségek megelőzésének hangsúlyozására épülő interaktív, önismeret fejlesztő kortársképzések, és a KRONODROG Program folytatása az általános és középiskolákban.
- Az önkormányzati erőforrások kiegészítésére a pályázati lehetőségek folyamatos figyelemmel kísérése, és ifjúsági projektek megvalósítására pályázatok elkészítése.

5. Az Ifjúsági Konceptió középtávú céljai

- Az alternatív szabadidős lehetőségek, programok bővítése.
- Játszóter – játszóház program elindítása.
- Gyermek és fiatalok közösségi terének létrehozása.
- A már meglévő diákösztöndíjak fenntartása mellett, a kiváló tanulmányi eredményt elérő általános iskolás (7-8. évfolyam) diákok támogatási rendszerének kidolgozása.
- A tankönyv évről évre történő ingyenes biztosítása.
- Korosztályos partnerek bevonása mellett, az Újpesti Gyermek és Ifjúsági Kerekasztal létrehozása.
- A függetlenített gyermekvédelmi felelősi rendszer működtetésének megerősítése.
- Az ifjúsággal, sporttal, prevencióval foglalkozó civil szervezetek kiemelt támogatásának a megteremtése.
- A szünidei táborok támogatásának növelése, a Táborozási Alap forrásainak bővítésével.
- Az ifjúsági tömegsport erőforrások bővítése.

6. Cselekvési program 2011

- 1.) **Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzat Képviselő-testülete** kinyilvánítja, hogy Újpest ifjúságával továbbra is kiemelten kíván foglalkozni. Az ifjúsági feladatok ellátását a már meglévő, működő intézményrendszer fenntartása, folyamatos fejlesztése mellett kívánja biztosítani. A gyermekek és fiatalok iránti elkötelezettség jeleként az Ifjúsági Konceptiót és feladattervet két évente a Képviselő-testület napirendre tűzi, értékeli, szükség esetén változtatást eszközöl.

Határidő: folyamatos
Felelős: Wintermantel Zsolt polgármester

- 2.) **Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzat Képviselő-testülete továbbra is támogatja az Újpesti Kábítószerügyi Egyeztető Fórum működését, és a helyi Stratégia végrehajtását.**

Határidő: folyamatos
Felelős: Wintermantel Zsolt polgármester
Dr. Molnár Szabolcs alpolgármester

- 3.) **Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzat Képviselő-testülete továbbra is támogatja az Éjszakai Asztalitenisz Program működését.**

Határidő: folyamatos
Felelős: Dr. Molnár Szabolcs alpolgármester

- 4.) **Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzat Képviselő-testülete továbbra is támogatja a kerületi iskolai diákönkormányzatok működését.**

Határidő: 2011. december 15.
Felelős: Dr. Molnár Szabolcs alpolgármester

- 5.) **Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzat Képviselő-testülete támogatja az kerületi diák-szerveződés, az Újpesti Diákszövetség (ÚDSZ) működését.**

Az önkormányzat ifjúsági és ifjúsággal kapcsolatos döntéseinek előkészítésében megteremti az ÚDSZ képviselőjének részvételi lehetőségét.

Határidő: 2011. december 15.
Felelős: Dr. Molnár Szabolcs alpolgármester

- 6.) Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzat Képviselő-testülete támogatja sportlétesítményében az Újpesti Diákszövetséggel közösen évente két sportprogram megrendezését.

Határidő: 2011. december 15.

Felelős: Dr. Molnár Szabolcs alpolgármester

- 7.) Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzat Képviselő-testülete kinyilvánítja, hogy az újpesti fiatalok támogatására - csatlakozási lehetőség esetén - továbbra is biztosítja a Bursa Hungarica Felsőoktatási Önkormányzati Ösztöndíjrendszert.

Határidő: 2011. szeptember 30.

Felelős: Dr. Molnár Szabolcs alpolgármester

- 8.) Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzat Képviselő-testülete előkészíti az Újpest Diákösztöndíjak támogatási lehetőségének kiterjesztését a középiskola 9-10. évfolyamára.

Határidő: 2011. december 15.

Felelős: Dr. Molnár Szabolcs alpolgármester

- 9.) Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzat Képviselő-testülete megvizsgálja az újpesti főiskolai és egyetemi hallgatók külföldi tanulmányainak támogatására vonatkozó lehetőségeket.

Határidő: 2011. december 15.

Felelős: Dr. Molnár Szabolcs alpolgármester

- 10.) Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzat Képviselő-testülete továbbra is támogatja a függetlenített gyermekvédelmi felelősök munkáját.

Határidő: 2011. december 15.

Felelős: Dr. Molnár Szabolcs alpolgármester

- 11.) Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzat Képviselő-testülete megvizsgálja a következő költségvetési évtől az ifjúsági feladatok megvalósítására elkülönített Ifjúsági alap létrehozásának szükségességét, lehetőségeit.

Határidő: 2011. december 15.

Felelős: Wintermantel Zsolt polgármester

Újpest, 2011. január 14.